

Indsatser til ledige seniorer

Hvilke, til hvem og effekter af deltagelse

Hovedresultater



Hovedresultater

Den aktive arbejdsmarkedsindsats spiller en central rolle i bestræbelserne på at øge beskæftigelsen blandt ældre arbejdstagere og forlænge deres arbejdsliv ved at understøtte deres tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter ledighed.

Selvom forskning tyder på, at mange beskæftigelsestilbud virker nogenlunde ens for seniorer og yngre ledige, er der stadig begrænset viden om, hvordan effekten varierer efter alder. Forskningen peger på, at seniorers udbytte af aktive beskæftigelsesindsatser kan være forskelligt fra yngre lediges som følge af ændrede incitamenter, arbejdsgivernes efterspørgsel og forskelle i læringsforudsætninger:

- Ældre ledige kan være mindre motiverede for at deltage i uddannelse, jobtræning eller jobsøgning, fordi pensionen er tættere på, hvilket gør, at tilbagetrækning løbende bliver et mere relevant og tiltalende alternativ.
- Lavere efterspørgsel efter ældre arbejdskraft: Seniorer får generelt færre jobtilbud, og arbejdsgivere er ofte mere tilbageholdende med at ansætte personer tæt på pensionsalderen – ikke kun på grund af tvivl om arbejdsevne, men også pga. usikkerhed og manglende information. Disse forhold kan bevirke, at ældre ledige har særlig gavn af at vise deres værd over for en potentiel arbejdsgiver gennem kompetencegivende kurser eller jobrettet aktivering.
- Studier viser, at seniorer søger job mindre intensivt og har lavere selvtillid i jobsøgningen. Derfor kan kursustilbud styrke søgeintensitet og kvaliteten af jobsøgningen for især denne gruppe.
- Indlæringsevne kan ændre sig med alderen: Indlæringsforudsætninger og erfaringsgrundlag ændrer sig med alderen, hvilket kan påvirke udbyttet af uddannelse og opkvalificering.

Formålet med rapporten er derfor at belyse, hvordan ledige seniorer (50-65-årige) klarer sig på arbejdsmarkedet, hvilke indsatser de modtager, og hvilken rolle lovgivningen spiller for den indsats, de tilbydes. Endelig vil vi i rapporten undersøge, hvilke effekter disse indsatser har på de ledige seniorers mulighed for at vende tilbage i job. Vi kortlægger også, hvilke regler og krav de ledige seniorer møder, når de bliver ledige.

Tilbage i beskæftigelse?

Vi følger de ledige seniorer i mindst 2 år efter ledighedsperiodens start og sammenholder deres udfald med udfald for øvrige voksne ledige (35-49 år). De overordnede resultater af analyserne viser, at:

- ledige seniorer lidt oftere er ledige 24 måneder efter ledighedsstart, men forskellen mellem yngre seniorer (50-57 år) og øvrige voksne ledige er lille. Blandt de ældre seniorer (58-65 år) er sandsynligheden for job efter 24 måneder markant lavere.
- omkring halvdelen af de seniorer, der kommer tilbage i job, skifter branche, og brancheskiftmønsteret ligner det for yngre ledige.
- ældre seniorer oftere får et lønniveau under lønniveauet i deres tidligere job end yngre seniorer – særligt ved længere ledighedsforløb.
- at alder er en afgørende faktor i forhold til at finde beskæftigelse inden for de første 24 måneder. Dette hænger delvist, men ikke alene, sammen med, at en del af de ledige seniorer har adgang til tidlig tilbagetrækning på efterløn.
- visse grupper af ledige seniorer er mere udsat for sæsonledighed end andre ledige seniorer. Det gælder for mænd, individer med grundskole, ungdoms- eller erhvervsfaglig uddannelse som højeste fuldførte uddannelse og individer med den relativt laveste pensionsformue, hvilket primært skyldes brancheforskelle i sæsonledighed.

Covid-19

Covid-19-pandemien og de forbundne restriktioner satte markante aftryk på arbejdsmarkedet i løbet af 2020 og 2021. Vi har derfor undersøgt denne periode nærmere og finder følgende:

- Under covid-19-pandemien ramte ledigheden blandt seniorer bredere end i andre perioder. Mange af de seniorer, der blev ledige i denne periode, havde en relativt tæt tilknytning til arbejdsmarkedet og kom derfor også hurtigere i job igen.
- Personer, der blev ledige i 2019 – og især de 58-65-årige – blev hårdest ramt og havde vanskeligere ved at genvinde fodfæstet på arbejdsmarkedet end ledige, der mistede deres job i et af de øvrige år. Det kan tyde på, at "ar" af ledighed er dybere for de ældste ledige.

Den aktive beskæftigelsesindsats

En grundlæggende betingelse for at kunne modtage offentlig forsørgelse som ledige er, at man står til rådighed for arbejdsmarkedet og aktivt udnytter sine arbejdsmuligheder. Det betyder bl.a., at man har pligt og ret til at deltage i aktiveringstilbud, der kan bringe en tættere på et arbejde, og pligt til aktivt at søge job. Vi ser derfor på brugen af aktive tilbud og omfanget af jobsøgning blandt de ledige seniorer og finder bl.a., at:

- et krav om tidlig aktivering af ledige over 50 år, som eksisterede fra 2015-2019, betød, at de ledige seniorer i højere grad end yngre ledige (35-49-årige) deltog i aktivering inden for de første 6 måneders ledighed.
- ophævelsen af dette krav i 2020 medførte et tydeligt fald i aktivering for ledige seniorer inden for de første 6 måneder.
- de yngre seniorer efter 2020 aktiveres i stort set samme omfang som øvrige voksne ledige, mens de ældste seniorer aktiveres mindre, særligt for ledighedsforløb af mere end 4 måneders varighed.
- puljer målrettet særlige indsats for ledige over 50 år øger brugen af den kursusrettede indsats kaldet vejledning og opkvalificering tidligt i ledighedsforløbet, mens andre aktiveringstyper kun stiger svagt senere i forløbet.
- ledige seniorer sender omtrent lige så mange jobansøgninger som andre ledige, dog lidt flere uopfordrede ansøgninger og færre ansøgninger til opslåede stillinger. Den allerældste gruppe af seniorer (62-65-årige) sender dog færre ansøgninger af alle typer – især under lange ledighedsforløb.

Effekten af aktiveringsindsatsen

Vi udnytter forskelle mellem kommunerne i, hvordan de bruger aktivering, til at estimere den kausale effekt af uddannelsesrettet hhv. jobrettet aktiveringsindsats for ledige seniorer. Resultaterne af denne analyse, der er gennemført for de 50-65-årige, viser følgende:

- **Virksomhedspraktik og løntilskud** giver statistisk signifikante, kortsigtede jobeffekter – især for 50-57-årige og for ledige seniorer uddannet inden for områder med arbejdskraftmangel. Effekten forsvinder dog på længere sigt, bl.a. fordi nogle af seniorerne i stedet trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

- **Kursus- og uddannelsesforløb** giver ingen kortsigtede gevinster, men har betydelige langsigtede effekter på beskæftigelsen.
- Effekterne ses især for de yngre seniorer og for ældre seniorer fra mindre belastende job samt ved udløb af dagpengereetten.
- Effekterne er cykliske og indtræder omkring 12 og 24 måneder, dvs. at kursus- og uddannelsesforløb ser ud til at beskytte mod fremtidig sæsonledighed.

Konklusion

På tværs af analyserne finder vi, at alder er en stærk barriere for tilbagevenden til job, når muligheden for tilbagetrækning nærmer sig. Mens resultaterne for de yngre ledige seniorer (50-57 år ved ledighedsstart) i vid udstrækning er sammenlignelige med øvrige ledige voksne (35-49 år), har de ældre seniorer (58-65 år) sværere ved at genindtræde i beskæftigelse. Dette øger ikke ledigheden for denne gruppe, men viser sig i stedet ved, at flere af de ældre ledige seniorer forlader arbejdsmarkedet.

De aktive beskæftigelsesindsatser har historisk været givet forskelligt til de forskellige aldersgrupper, men forskellen har siden 2020 været minimal. Indsatserne virker dog forskelligt på tværs af indsatsformer: Jobrettede indsatser er effektive på kort sigt for ledige seniorer, mens uddannelsesrettede indsatser har langsigtede effekter – begge fortrinsvis for de yngre ledige seniorer.

Analyserne peger således på, at:

- tidlig og målrettet aktivering kan forlænge arbejdslivet for seniorer, der bliver ramt af ledighed
- virksomhedspraktik og løntilskud kan anvendes strategisk til ledige seniorer, der kommer fra jobs i brancher med arbejdskraftefterspørgsel, hvor effekterne er størst
- uddannelsesindsatser primært har langsigtede effekter og derfor bør benyttes til de ledige seniorer, der forventes at blive længere på arbejdsmarkedet
- de nuværende indsatstyper bør prioriteres for de yngre ledige seniorer, idet de har størst effekt af de indsatser, der p.t. findes i tilbudsporteføljen
- For ledige, der er tættere på folkepensionsalderen, bør man afsøge, om nye tiltag i den aktive indsats kan være mere effektive til fastholdelse af den ledige på arbejdsmarkedet.

Fakta om analysen

Undersøgelsestype: Kvantitativ, registerbaseret analyse.

Population: Alle seniorer (50-65 år) og øvrige voksne (35-49 år), der i 2017-2022 har modtaget dagpenge eller kontanthjælpslignende ydelser i mindst 4 sammenhængende uger.

Datakilder: Danmarks Statistiks Grunddatabank, Jobsøgningsdata og puljetildeling fra STAR.

Metoder: Deskriptive analyser og kausal effektanalyse baseret på kommunale forskelle i aktiveringspraksis.

Formål: At belyse ledighedsforløb, indsatser og effekter heraf for ledige seniorer sammenlignet med yngre ledige.

Hovedresultater: Indsatser til ledige seniorer – Hvilke, til hvem og effekter af deltagelse
VIVE/2026
HR_303074